

SÖYLEŞİ

Srebrenitsa Katliamı ve Aliya Önderliğinde Bosna

İkrar Dergisi, S.4, Ağustos-Eylül 2016

İkrar(Zennur Çalık):

Öncelikle sizleri tanımak istiyoruz. Muharrem Balcı olarak Yeşilay da dâhil olmak üzere birçok STK'nın başkanlık görevini üstlendiniz, çoğunun kurucu üyelerindensiniz. Bununla da kalmayıp, siyasi – sosyal - kültürel meselelerde de çok aktifsiniz. Size bu aktifliği kazandıran nedir? Bizlere kendinizi kısaca anlatır mısınız?

Muharrem Balcı: Muharrem Balcı kim derseniz, 1972'den bu yana hukukçuyum. 1979'dan bu yana da serbest avukat olarak çalışıyorum. Hukukla ilgili her konuyla ilgilenmeye ve bunu ciddi, istikrarlı bir zeminde yapmaya çalışan hukukçuyum. Genç Hukukçular Hukuk Okumaları Grubu ve çalışmaları da bunun bir göstergesi. Tabii ki aynı zamanda insan hakları aktivistiyim. Birçok insan hakları zemininde kurucu ve aktivist olarak çalışmalarım vardır.

İkrar: Aynı zamanda hukukî çalışmaların daimi olması niyetinde olduğunuzun da bir göstergesi bu çalışmalar.

Muharrem Balcı: Kesinlikle. Ciddiyetten ve istikrardan kastım budur. Derslerimize katılan arkadaşlar arka arkaya 3-5 hafta derse gelmediğinde dersten çıkarlar. İkinci bir şans olarak kendisiyle yeniden görüşürüm ama üçüncü bir şansı yoktur. Derse katılamazlar. Yaptığımız çalışmalara ders diyoruz. Sohbet çok tatlı bir şeydir fakat bu tip çalışmalar için zararlıdır. Sohbet kelimesini çalışmalarımız için ağzıma almamaya çalışırım. Yıllardır bu çalışmalarını ciddi ve istikrarlı olarak, 19 yıl tatilsiz ve kesintisiz yapıyoruz.

İkrar: Allah daim etsin inşaallah.

Şimdi ise ne yazık ki tarihin çok acı sayfalarından birine gelmek istiyorum. 21 evvel bugün gerçekleşmiş olan Srebrenitsa Katliamına... 1995'te BM'nin güvenli bölge ilan etmesine rağmen yaşlı, çocuk, kadın gözetmeksizin 8.372 Boşnak'ın öldürülmesini daha doğrusu şehit edilmesini siz bir hukukçu olarak nasıl değerlendiriyorsunuz?

Muharrem Balcı: Tabii bu olayı hak ihlalinden daha ötede görmek gerekiyor. Bu bir soykırımdır. Her ne kadar Uluslararası Lahey Adalet Divanı bunu soykırım olarak tanımlamadıysa da bu bir soykırımdır. Hatta Genç Hukukçular Okumaları Grubu öğrencilerimizden Arzu Besiri'nin Soykırım konulu <http://www.muhamrembalci.com/hukukdunyasi/alintilar/219.pdf> bir makalesi var. Bu makaleyi okuduğunuzda da göreceksiniz ki Srebrenitsa'da yaşanan tam bir soykırımdır.

2009 ve 2010'da iki kez Bosna'ya gittim. İlkinde Srebrenitsa'da 832 şehit gömüsü yapılmıştı. İşte cuma günüydü mezarlarına yerleştirildiği gün. Biz de birkaç gömüye refakat ettik. Bu arada rehberimiz Hüseyin Kansu, Eski İstanbul Milletvekili ve Boşnak kökenli arkadaşım ile birlikteydik. Bir mezarın başında bir kadın ağlıyor fakat ilginç, iki isim sayıklıyor. Yani bir

isim değil, Hasan ve Hüseyin diye iki isim sayıklıyordu. Hüseyin Kansu'ya sordum ne diyor bu kadın. Ne dedi biliyor musunuz;

- 'İki oğlum Hasan ve Hüseyin, sen hangisisin?'

Çünkü cesetler, kemikler DNA testleri sonucu birleştirilip aileye teslim ediliyor, biliyorsunuz. O kadına da onun çocuğu olduğu söyleniyor ama hangisi olduğu bilinmiyor. Kadın da hangi oğluna ağlayacağıının ıstırabı içinde... İşte bu çok etkilendiğim bir andı.

İkrar: Biliyorsunuz ki Bosna ile Türkiye arasındaki bağlar çok eskiye dayanıyor. O bölgede yaşayan milletler Osmanlı Devleti'nin egemenliğindeyken bu şekilde bir başkaldırı gerçekleşmedi. Bunda Osmanlı Devleti'ndeki hoşgörü payının fazla olduğu kanaatindeyiz. Boşnaklar da Türkiye'yi çok sevdiklerini ve benimsediklerini her zaman dile getiriyorlar. Örneğin yaşlı Boşnakların 'İslam'ın şartı beştir.' yerine 'Türklüğün şartı beştir' demeleri gibi. Siz neler söylemek istersiniz iki ülke arasındaki bu kuvvetli bağ hakkında?

Muharrem Balcı: Osmanlı, fethettiği yerlerde bizzat kendi valilerini tayin yerine, yerel halkın kendi önderlerinden yetkili tayin ederdi. Osmanlı'nın derdi salt olarak 'feth' değildi. Zira cihadın anlamını, Allah ile kullarının arasına engel koyanlarla mücadele etmek olarak algılıyordu. Buradan hareketle halkına zulmeden veya Allah ile kulları arasına giren, İslam'ın yayılmasına engel olan veyahut da İslam Devletine düşmanlık yapanlarla karşı fetih hareketlerine girişmiş, ancak yöneticilerini yine kendilerinden atamıştır. Bu düşünce ve kabul, 20. Yüzyıla kadar yani milliyetçilik, ulus devlet düşünceleri ve eylemlerine kadar Osmanlı'ya karşı ayaklanmaların olmamasını sağlamıştır.

İslam'la Türklük özdeşleşmesi de ilginçtir. Türkler 12. Yüzyıldan 19. Yüzyıla kadar İslam'ın bayraktarlığını yaptıklarından böyle bir deyiş söz konusudur. Bundan dolayıdır ki, Balkanlar yüzyıllarca Osmanlı koruması altında yaşamış, yoğun akrabalıklar tesis edilmiştir.

İkrar: Bir de bu tarihin başkahramanlarından biri olan, hem fikriyatıyla hem yaptıklarıyla örnek olan ve 'Kabile ve ulusun dar sınırlarından kurtulmak için kendinizi Müslüman olarak düşünün.' diyerek de durumu özetleyen Aliya izzetbegoviç'ten söz açmak istiyorum. Onunla ilgili yaptığımız bir konuşmadan sonra bir arkadaşınız 'Aliya çok büyük bir adam!' diyor. Siz de 'Hayır. Aliya ve arkadaşları çok büyük adamlar!' diyorsunuz. Aliya İzzetbegoviç'in yetiştiği zemine de dikkat çekiyorsunuz. Bizlere bu zemini ve bulunduğu çevreyi anlatır mısınız?

Muharrem Balcı: Aliya, 16 yaşında Adriyatik kıyısına uzanıp, ne olacak bu Bosna'nın ve Müslümanların hali diye düşünen bir genç. Sonra da Bosna'lı Müslüman aydınların kurmuş olduğu Miladi Muslumani (Müslüman Gençler) örgütüne giriyor. Orada sağlam arkadaşlar ediniyor. Sonrasında da bu arkadaşlarıyla Bosna'nın kurtuluş mücadelesini veriyor. Aliya ve Arkadaşları adına ekipten Ömer Behmen İSLAMİ BEYANNAME(Deklarasyon / Manifesto)yi yazdığında Aliya, 'tek bir cümlesine bile itiraz edemedik' diyor. Buradan anlaşılıyor ki, ekip çok iyi anlaşmış ve birinin tümünün düşüncelerini ifade edebileceği bir ekip. İşte Aliya

böyle bir ekip içinde yetişiyor ve öncü / önder oluyor. Tamamen doğal bir süreç. Onun için sadece Aliya değil, Aliya ve Arkadaşları büyük adamlar.

İkrar: Aliya İzzetbegoviç 'Doğu ve Batı Arasında İslam' adlı eserinde halkı 'Tebaa ve İtizalciler' yani 'İtaat edip, iktidarı sevenler ve hürriyeti sevip gerektiğinde iktidara karşı çıkanlar' olarak ikiye ayırıyor. Burada geleneksel bir karakter değil de İslam'ın özünü oluşturan mücadeleci bir karakter görüyoruz. Bugünün aktif dünyasında biz gençlerin de hem günümüzde hem gelecekte söz sahibi olması adına bizlere neler söylemek istersiniz, nasıl bir rota çizersiniz?

Muharrem Balcı: Gençlere rota çizmek zor iş. Gençler rotayı, Allah yolunda mücadele eden Aliya gibi öncüler ve onların öncülerinin oluşturduğu tarihi geçmişten gelecek tasavvuru üretebilecek durumdadır. Öncülerimiz de öncülerinden, Peygamberlerin ve Allah yolunda olanların mücadelelerinden örnekler alarak genelde insanlık tarihi özelde de Asr-ı Saadet ve takipçilerinin yolunu, izini sürerek gelecek tasavvuru oluşturdular, bize kadar ulaştırdılar.

Bosna'ya dönüşümde Genç Hukukçular Hukuk Okumaları Grubu için bir konuşma hazırladım. Bu konuşma kitaba dönüştü: *Aliya ve Arkadaşlarında Yol Haritası ve Gelecek Tasavvuru*. (<http://www.muhamrembalci.com/yayinlar/kitaplar/8.pdf>). Ancak kitabın bir dipnotu eksik kalmıştı. Ertesi yıl (2010) tekrar gidip Başçarşı'daki Milad-i Muslumani (Müslüman Gençler) Teşkilatını ziyaret ettim. Orada halen derneğin başında bulunan ve Aliya'nın arkadaşlarından (ilk üç kişiden) biri olan İsmet Kasumagiç ile tanışıp bir soru sordum.

- Üstadım, Bosna'yı gezdim, gördüm, insanlarını incelemeye çalıştım. Sokakta gördüğüm insanların Bosna Mucizesini yapabileceklerine kani olamadım. Ne dersiniz?

Kasumagiç;

- Güzel ve daha önce sorulmamış bir soru. 1946 yılında Belgrad Üniversitesinde genç bir öğretim üyesi iken bir Arap ziyaretime geldi. Onu alıp Ömer Behmen'e götürdüm ve Aliya'yı da çağırdım. Üçümüz o Arap ile 1,5 yıl çalıştık. Bir de kitapçığı (risalesi) vardı. Birlikte okuduk. Ondan çok etkilendik ve yararlandık.

Kasumagiç, o Arabın ismini ve kitapçığını hatırlamadı. İstanbul'a döndüğümde Akif Emre'ye bu Arabı sordum. Akif Emre, Bosna ve Mücadelesi, Aliye ve Arkadaşları oknusunu Türkiye'de en iyi bilen düşünür, yazardır. Ne söylese beğenirsiniz: "O Arabın biyografisini sen yayınladın abi". Gerçekten de o Arabın biyografisini Yöneliş Yayınlarından yayınlamıştım. (Batı'ya Karşı İslam – Şekip Arslan'ın Mücadelesi-Yöneliş Yay. Willeam Cleveland, İst:1991). Şekip Arslan, 40'lı yıllarda Bosna ve Kuzey Afrika'da Müslümanların bağımsızlık mücadelelerine destek vermiş, bilgi ve tecrübelerini aktarmış önemli bir şahsiyet. Bahsini ettiğimiz risalesi de: "*Müslümanların Geri Kalma Sebepleri – Emir Şekip Arslan* <http://www.muhamrembalci.com/hukukdunyasi/alintilar/269.pdf>)

Şekip Arslan'ın risalesini, Risaleye dönemin düşünürleri tarafından yazılan şerhleri ve de Aliya'nın Doğu ve Batı Arasında İslam kitabı ile İslami Beyanname'yi okuduğunuzda göreceğiniz çok önemli bir basamak taşı vardır: Afgani – Abduh Çizgisi. Gerçekten de Aliye

ve Arkadaşlarında tüm Peygamberler mücadelesi, yakın tarih Müslüman düşünür ve müçtehitler, İslamcılar, Seyyid Kutub, Mevdudi, Hasan El-Benna, Takiyyuddin Nebhani ve diğer İslam düşünürleri vardır. Bu hususu Kitabın bir nevi özeti olan “*Yaşayan Sünnet Sürecinde Aliya ve Arkadaşlarında Gelecek Tasavvuru* <http://www.muharrembalci.com/yayinlar/tebligler/189.pdf> adlı tebliğimde açıkça yazdım.

Aliya’yı, Bosna Mucizesini, bu kaynaktan, bu tarihi gerçeklikten, İslamcılık pratiğinden ayrı düşünerek izah etmek mümkün değildir. Bugün Aliya ve Bosna’yı bizlere anlatan birçok yazar bu gerçeği atlayarak veya örterek bize aktarmaya çalışmaktalar. Bu durumda da Bosna Mucizesi ve Aliya birer tarihi fantezi olmaya sürüklenmektedir. Böylesi bir aktarım bize sağlıklı bir gelecek tasavvuru sunmaktan uzaktır.

Tüm genç arkadaşlarıma, tarihi gerçekliği iskalamayan bir gelecek tasavvuru tavsiye ediyorum.

Gelecek sizindir. Esen kalınız.